

Kommunala vetot i sjöterritoriet

2019-2024

Innehållsförteckning

1.	Inledande helhetsbild	3
2.	Sammanfattning i siffror.....	4
3.	Metod och avgränsning.....	5
4.	Bakgrund om vetot i territorialhavet	7
5.	Resultat	8
5.1	Antal verk och potentiell produktion	8
5.2	Fas för respektive beslut	8
5.3	Fördelning tillstyrkan, avstyrkan och ej beslut.....	9
5.4	Kommande beslut?.....	9

1. Inledande helhetsbild

Westander Klimat och Energi har identifierat 26 projekt som sammantaget skulle kunna producera 109 TWh i sjöterritoriet (vissa av projekten överlappar dock helt eller delvis).

Ett antal av de 26 projekten ligger i fler än en kommun och sammantaget behövs det 38 kommunala tillstyrkanden. Mellan 2019 och 2024 har kommunerna valt att stoppa vindkraft i 68 procent av besluten (15 av 22 beslut). Detta stoppar 61 procent av den möjliga produktionen (37 av 61 TWh).

Många beslut återstår. I tolv projekt, som kräver 16 kommunala beslut, har det ännu inte fattats beslut. Det handlar verk som sammantaget skulle kunna producera 48 TWh vindkraft.

Kommuner som stoppat projekt är Gävle, Hudiksvall, Karlshamn, Landskrona, Mariestad, Norrköping, Nyköping, Oskarshamn, Oxelösund, Skurup, Söderhamn, Sölvesborg, Trelleborg och Trosa. Det vanligaste skälet till vetot är visuellt, ett motstånd mot att se vindkraftsparken.

Kommuner som tillstyrkt projekt är Gotland, Gävle, Kalix, Söderhamn, Söderköping och Sölvesborg. Det vanligaste skälet till tillstyrkan är att det är ekonomiskt gynnsamt för kommunen.

Det går inte att veta hur stor andel av de verk som stoppas av det kommunala vetot som skulle ha beviljats slutligt tillstånd om ansökan hade gått vidare i miljöprövningen.

Regeringen beslöt den 9 september 2024 att en summa motsvarande fastighetsskatten från vindkraft ska överföras till kommunerna. I budgetpropositionen anges: *”För att öka kommunernas incitament att säga ja till mer vindkraft inrättas ett stöd till kommunerna baserat på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar.”*

Stödet till kommunerna omfattar också vindkraft i sjöterritoriet.

2. Sammanfattning i siffror

- Westander Klimat och Energi har fått i uppdrag av Svensk Vindenergi att granska kommunernas beslut om vindkraft i sjöterritoriet.
- Sammanställningen omfattar **26** projekt som, för att kunna förverkligas i sin helhet, behöver **38** kommunala tillstyrkanden. Det rör sammanlagt **31** olika kommuner eftersom några av dem behöver besluta om mer än ett projekt.
- Sammanlagt omfattar de **26** projekten i sammanställningen **1 609 verk**, i de delar av projekten som ligger inom Sveriges sjöterritorium och alltså kräver kommunal tillstyrkan. Dessa verk skulle kunna producera cirka **109 TWh**. Vissa projekt överlappar dock med varandra.
- **23** av de **38** kommunala besluten avser projekt där **ansökan** om miljötillstånd lämnats in, **13** avser projekt i **samrådsfas** och **två** avser projekt **före samråd**.
- Sedan 2019 har **22** av de **38** kommunala beslut som behövs fattats avseende **26** projekt:

	Antal beslut	Antal verk	Antal TWh	Antal berörda projekt
Avstyrkan	15	587	37	10
Tillstyrkan	7	363	24	6
Ännu inget beslut	16	659	48	12
	38	1 609	109	26 (två projekt har fått avstyrkan i minst en kommun och tillstyrkan i en annan)

- Kommunerna har alltså hittills (2019–2024) stoppat vindkraft i 68 procent av besluten (15 av 22 beslut) och 61 procent av den möjliga produktionen (37 av 61 TWh). De här besluten omfattar tio projekt som helt eller delvis har stoppats av kommunerna (det går inte att veta hur stor *andel* av projekten som har stoppats, då vissa projekt har fått tillstyrkan i en kommun och avstyrkan i en annan – därför summerar inte ovan nämnda projekt till 26).

3. Metod och avgränsning

Westander Klimat och Energi har, på uppdrag av Svensk Vindenergi, granskat det kommunala vetot i Sverige sjöterritorium.

- Vi har begränsat sammanställningen till perioden 2019 till utgången av 2024. Vi har inte inkluderat årtal/datum för kommunala beslut, eftersom det för ett antal av projekten har fattat en rad olika relevanta beslut vid olika tidpunkter.
- Vi beskriver i rapporten dels antalet och andelen stoppade projekt (som är mest relevant för projektörerna), dels antalet och andelen stoppade verk (som är mest relevant för elförsörjningen).
- Vi har utgått från vår sammanställning av 95 (potentiellt) aktuella havsbaserade vindkraftsprojekt (status den 20 februari 2025). Notera att företag kan ha fattat beslut om att definitivt lägga ner projekt utan att detta har blivit offentligt. Vi har utöver de 95 projekten inkluderat ett projekt som stoppades av kommunen 2019 och därmed är relevant för statistiken, även om det inte längre är ett aktuellt projekt.
- Av dessa totalt 96 projekt befinner sig 38 helt eller delvis i sjöterritoriet, där det krävs kommunal tillstyrkan (26 av projekten är uteslutande i sjöterritoriet, medan 12 ligger i både sjöterritoriet och ekonomisk zon). Vissa av projekten överlappar med varandra.
- Som utgångspunkt fattar kommunerna sitt formella beslut om tillstyrkan eller veto först efter att en ansökan om tillstånd har lämnats in. I vissa fall har dock kommunerna fattat sitt beslut under samrådet eller ännu tidigare.
- Det går inte att veta hur stor andel av de verk som stoppas av det kommunala vetot som skulle ha beviljats slutligt tillstånd om ansökan hade gått vidare i miljöprövningen.
- Vi har begränsat denna sammanställning till projekt där det har lämnats in ansökan eller inlets samråd, utom i två fall som bedömts som relevanta för sammanställningen.¹
- Vi har inte inkluderat kommuner där projektören i ett tidigare skede planerat för vindkraft, men senare valt bort detta område i den fortsatta projekteringen. Motiveringen till att vi inte inkluderat dessa kommuner är att det har varit svårt att veta huruvida det har varit kommunens motstånd eller andra faktorer som legat till grund för företagets beslut att välja bort delar av projektområdet.
- När ett projekt omfattar minst två kommuner, eller delvis ligger i sjöterritoriet och delvis i ekonomisk zon, har vi i första hand utgått från projektörens uppgifter om hur

¹ Vi har inkluderat ett projekt där det finns ett tidigare miljötillstånd, och ett projekt i tidigare skede där det finns ett tydligt avstyrkande från kommunen och projektören därför pausat projektet

många verk som planeras i respektive kommun. I andra hand har vi gjort en egen bedömning baserat på hur stor andel av projektområdet som ligger i en viss kommun.

- Vi har utgått från projektörens egen information om förväntad produktion. I genomsnitt kan verken komma att producera 68 GWh per år.²
- Det är möjligt för kommuner att ändra ett tidigare fattat beslut, oavsett om det ursprungliga beslutet var tillstyrkan eller veto. Vi har endast inkluderat det senaste kommunala beslutet om kommunen har ändrat sig jämfört med ett tidigare fattat beslut.
- Det är svårt att veta hur många verk som verkligen skulle kunna eller kommer att etableras i ett projektområde, då antalet verk kan reduceras under processens gång. I de (fåtal) fall företaget har angett ett intervall har vi valt att utgå från den högsta nivån.
- Vi har också undersökt hur stor andel av energiområdena (inklusive ”utredning”) i Havs- och vattenmyndighetens förslag till nya havsplaner, som ligger i sjöterritoriet samt har minst ett aktuellt vindkraftsprojekt inom sitt område.

² Detta ligger i linje med Energimyndighetens uppskattningar. Energimyndigheten anger i sin rapport ”[Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna](#)” från mars 2023 att ”nästa kommersiella generation (~2024)” har förväntade turbinstorlekar om 14 MW och ”framtida generation (~2025)” 20 MW.

4. Bakgrund om vetot i territorialhavet

I territorialhavet har Sverige full jurisdiktion, vilket innebär att samma lagar och bestämmelser gäller som på land. Därför liknar tillståndprocessen i stora delar den för landbaserad vindkraft, bland annat genom att vindkraftsparken behöver tillstyrkas av den eller de kommuner där anläggningen ska placeras (enligt 16 kap. 4 § miljöbalken) för att prövningsmyndigheten ska kunna ge projektet miljö tillstånd – det så kallade kommunala vetot. Det enda undantaget är om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. miljöbalken. Sveriges ekonomiska zon ligger utanför svenskt territorium och kravet på kommunal tillstyrkan gäller inte havsbaserad vindkraft som placeras i zonen.

Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan anger inte vid vilken tidpunkt kommunen ska lämna besked om beslut. Eftersom prövningsmyndigheten inte får meddela tillstånd förrän kommunen har tillstyrkt det, måste kommunens besked dock lämnas innan myndigheten ska fatta beslut. Enligt praxis från mark- och miljödomstolen³ är kommunen inte bunden av ett beslut om tillstyrkan utan får ändra sig tills frågan om tillstånd är slutligt avgjord.

Under 2021 lämnade en utredning förslag till ändring av vetot i betänkandet En rättssäker vindkraftsprövning (SOU 2021:53).⁴ Förslagen innebär bland annat att kommunerna fortsatt ska få ta ställning till vindkraft, men att sådana besked ska lämnas tidigt och bli bindande under prövningsprocessen.

³ [Mark- och miljödomstolen](#), 2023, M5427-22

⁴ [Regeringen](#), 2021, En rättssäker vindkraftsprövning

5. Resultat

5.1 Antal verk och potentiell produktion

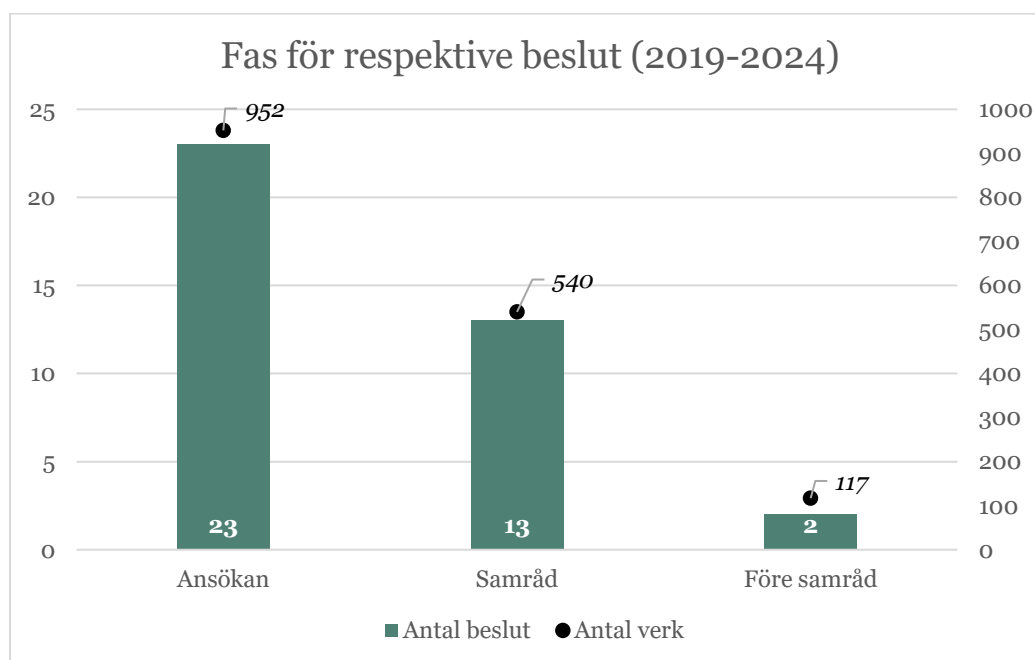
Sammanställningen omfattar 26 projekt med totalt 1 609 verk inom kommunalt vatten och som alltså kräver kommunal tillstyrkan. Eftersom flera projekt ligger i mer än en kommun krävs totalt 38 tillstyrkanden.

Sammanlagt skulle dessa 1 609 verk skulle kunna producera cirka 109 TWh, enligt projektörernas egna uppgifter. I genomsnitt kan verken komma att producera 68 GWh per år.⁵

Det går inte att veta hur stor andel av de verk som stoppas av det kommunala vetot som skulle ha beviljats slutligt tillstånd om ansökan hade gått vidare i miljöprövningen.

5.2 Fas för respektive beslut

Av de 38 aktuella kommunala besluten (som redan fattats eller förväntas att fattas), avser 23 projekt där ansökningar om miljötillstånd lämnats in, 13 projekt i samrådsfas och två projekt där kommunen yttrat sig före samrådsfasen.

⁵ Detta ligger i linje med Energimyndighetens uppskattningar. Energimyndigheten anger i sin rapport "Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna" från mars 2023 att "nästa kommersiella generation (~2024)" har förväntade turbinstorlekar om 14 MW och "framtida generation (~2025)" 20 MW.

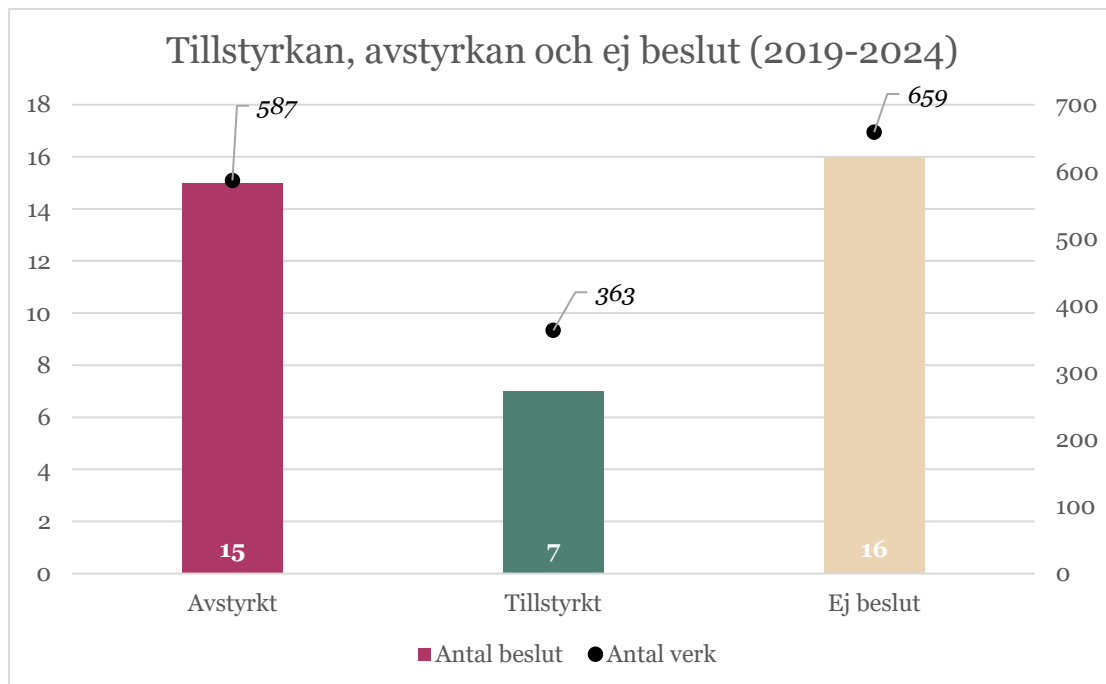

5.3 Fördelning tillstyrkan, avstyrkan och ej beslut

Under perioden 2019-2024 har 22 av de 38 aktuella kommunala besluten fattats:

- I 15 fall har kommunerna avstyrkt projekt avseende totalt 587 verk inom det egna sjöterritoriet. Dessa verk hade kunnat producera 37 TWh.
- I sju fall har kommunerna tillstyrkt projekt, avseende 363 verk som kan komma att producera 24 TWh.
- I 16 fall, avseende 659 verk (48 TWh), har kommunerna ännu inte fattat något beslut.

Notera att det är möjligt för kommuner att ändra ett tidigare fattat beslut, oavsett om det ursprungliga beslutet var tillstyrkan eller veto. Notera också att endast det senaste kommunala beslutet är inkluderat om en och samma kommun har fattat beslut vid mer än ett tillfälle.

5.4 Kommande beslut?

Det återstår 16 kommunala beslut avseende 659 verk (48 TWh). Utfallet framåt kan påverkas av att regeringen har beslutat att införa ett stöd till kommunerna motsvarande den fastighetsskatt som vindkraften betalar.

WESTANDER
KLIMAT OCH ENERGI